

4.

ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Έτσι ονομάζεται ο πολιτισμός που άκμασε στην Κρήτη κατά την 3^η και 2^η χιλιετία π.Χ. Το όνομά του το πήρε από τον μυθικό βασιλιά της Κνωσού, τον **Μίνωα**.

Ο πολιτισμός αυτός ήρθε στο φως με τις ανασκαφές του Βρετανού αρχαιολόγου **Άρθουρ Έβανς**, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Η Κρήτη πρωτοκατοικήθηκε τη Νεολιθική εποχή. Σημαντικότερος οικισμός ήταν η **Κνωσός**.

Ο ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Την εποχή που ο Κυκλαδικός πολιτισμός βρισκόταν σε μεγάλη ανάπτυξη, ένας άλλος λαμπρότερος πολιτισμός γεννήθηκε στην Κρήτη.

Ονομάστηκε Μινωικός από το μυθικό βασιλιά Μίνωα, το γιο της Ευρώπης και του Δία.

Στην πραγματικότητα Μίνωες λέγονταν όλοι οι βασιλιάδες της Κρήτης για πολλούς αιώνες.

Αρχές 3^{ης} χιλιετίας π.Χ.

- ❖ Ο πληθυσμός της Κρήτης βαθμιαία αυξάνεται.
- ❖ Η γεωργία και η κτηνοτροφία γίνονται πιο συστηματικές.
- ❖ Οι κάτοικοι οργανώνονται σε μικρούς οικισμούς.

❖ Οι Μινωίτες έρχονται σε επαφή με άλλες περιοχές του Αιγαίου και της ανατολικής Μεσογείου → Κυκλάδες, Κύπρος, Αίγυπτος.

❖ Με τις περιοχές αυτές εμπορεύονται διάφορα προϊόντα.

❖ **Εξάγουν** λάδι, λίθινα αγγεία, κρασί, υφάσματα, ξυλεία, δέρματα.

❖ **Εισάγουν** μέταλλα, πρώτες ύλες για κατασκευή όπλων, εργαλείων και καλλιτεχνημάτων (χαλκό, άργυρο...)

Η μινωική θαλασσοκρατία

Η εμπορική δραστηριότητα των Μινωιτών της Κρήτης (19^{ος} - 16^{ος} αιώνας π.Χ.)

2000π.Χ. →

Εμφανίζονται τα πρώτα ανάκτορα, γύρω από τα οποία αναπτύσσονται οικισμοί.

Γνωστά ανάκτορα βρίσκονται στην **Κνωσό**, τη **Φαιστό**, τα **Μάλια** και τη **Ζάκρο**.

Τα πρώτα αυτά ανάκτορα καταστρέφονται το **1700 π.Χ.** από μεγάλο σεισμό, όμως ξαναχτίζονται πιο επιβλητικά.

1700 – 1450 π.Χ.

(περίοδος δεύτερων ανακτόρων)

Είναι η εποχή της μεγαλύτερης ακμής του μινωικού πολιτισμού.

- ❖ Οι Μινωίτες κυριαρχούν στο Αιγαίο
- ❖ Ιδρύουν αποικίες (Κύθηρα, Ρόδος)
- ❖ Έχουν στενές σχέσεις με την ηπειρωτική Ελλάδα και επηρεάζουν το μυκηναϊκό πολιτισμό, που μόλις τότε πρωτοεμφανίζεται.

ΜΙΝΩΙΚΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ

- ❖ Είναι μεγάλα συγκροτήματα κτιρίων
- ❖ Αποτελούνται από πολλές πτέρυγες
- ❖ Έχουν προσανατολισμό στον άξονα βορρά-νότου και δεν είναι οχυρωμένα.
- ❖ Αποτελούνται από μια κεντρική αυλή, γύρω από την οποία αναπτύσσονται οι πτέρυγες των δωματίων.
- ❖ Είναι πολυώροφα, με μεγάλες σκάλες, φωταγωγούς, σύστημα ύδρευσης και αποχέτευσης.

❖ Ήταν διοικητικά κέντρα της περιοχής, με επίσης αίθουσες υποδοχής, αξιωματούχους, υπαλλήλους, αρχεία.

❖ Ήταν οικονομικά κέντρα, αφού έλεγχαν τη διακίνηση των προϊόντων και είχαν αποθήκες όπου συγκεντρώνονταν προϊόντα και πρώτες ύλες.

❖ Ήταν θρησκευτικά κέντρα, αφού διέθεταν πολλά ιερά και γίνονταν θρησκευτικές τελετές.

❖ Ήταν καλλιτεχνικά κέντρα, αφού είχαν εργαστήρια καλλιτεχνικής παραγωγής.

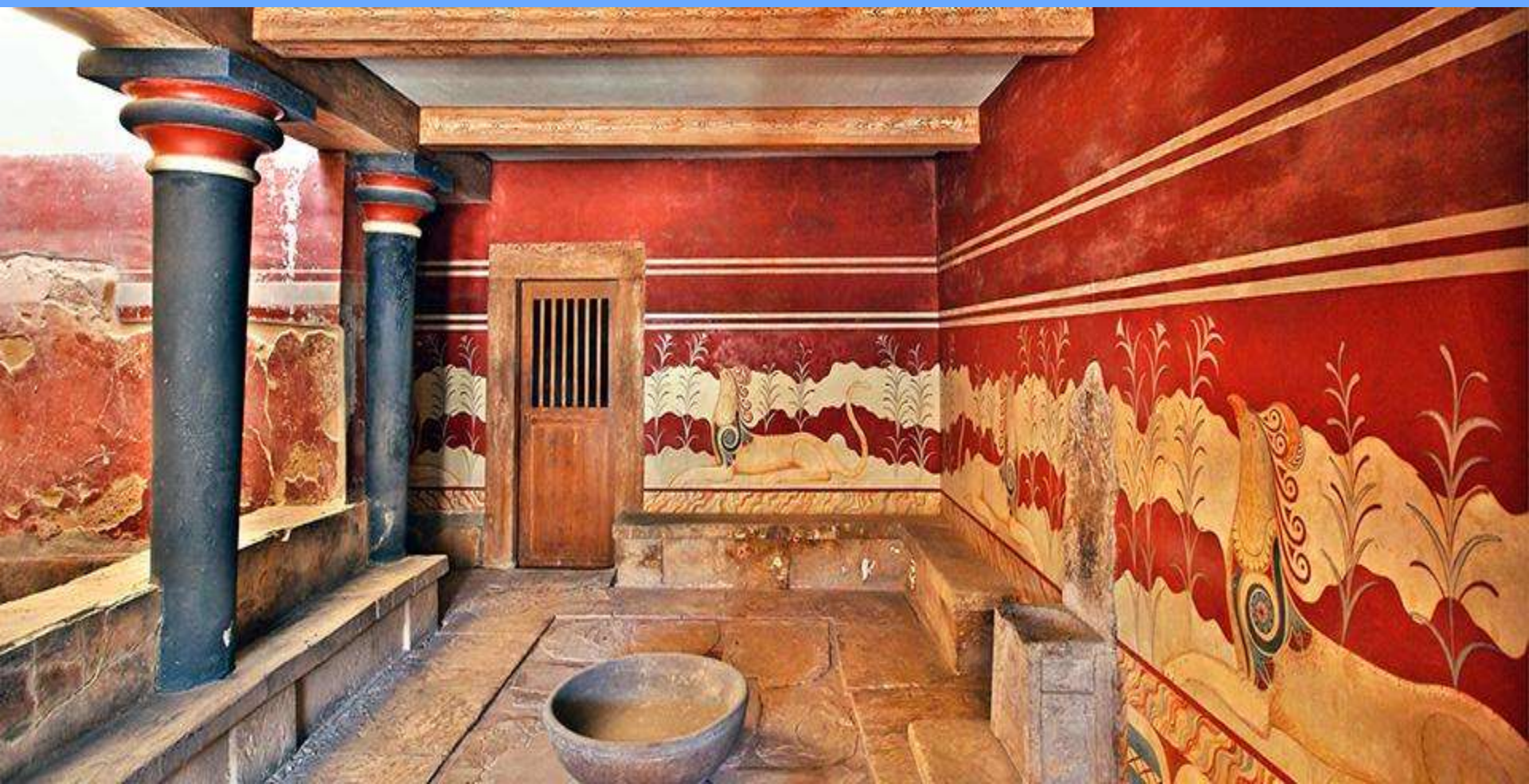
❖ Διακοσμούνται με τοιχογραφίες, από τις οποίες αντλούμε πληροφορίες για τη ζωή των Μινωιτών.

Σε όλη την Κρήτη υπήρχαν διάσπαρτες αγροικίες ή επαύλεις, που συγκέντρωναν τη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή της περιοχής και έλεγχαν τη διακίνηση των προϊόντων για λογαριασμό των ανακτόρων.

ΓΡΑΦΗ

1700 π.Χ. → Χρησιμοποιείται ένα σύστημα γραφής, που αρχικά έμοιαζε με τα ιερογλυφικά
(**δίσκος της Φαιστού**)

Αργότερα χρησιμοποιείται η **Γραμμική Α**, συλλαβική γραφή, που αποτέλεσε το πρότυπο για την ανάπτυξη της μυκηναϊκής γραφής.
Η γραφή αυτή έχει βρεθεί κυρίως πάνω σε αγγεία ή σε πινακίδες απογραφής εμπορευμάτων.

Η Γραμμική Α δεν έχει ακόμα αποκρυπτογραφηθεί.

www.eurokritis.gr

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Την εποχή των δεύτερων ανακτόρων οι Μινωίτες κυριαρχούν εμπορικά σε όλο το Αιγαίο.

Ιδιαίτερη ζήτηση έχουν τα έργα καλλιτεχνικής παραγωγής (μεταλλοτεχνία, λιθοτεχνία, κοσμηματοτεχνία).

Το **1450** π.Χ. τα μινωικά ανάκτορα, εκτός από το ανάκτορο της Κνωσού, καταστρέφονται, πιθανόν από σεισμό.

Η εξασθένιση της πολιτικής και διοικητικής οργάνωσης έδωσε την ευκαιρία στους Μυκηναίους να καταλάβουν την Κνωσό.

Το **1370** π.Χ. καταστρέφεται και το ανάκτορο της Κνωσού.

Η Κρήτη πλέον αποτελεί επαρχία των Μυκηναίων.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

❖ Στη Μινωική θρησκεία κυριαρχούν οι **γυναικείες θεότητες**, που έχουν άμεση σχέση με τη βλάστηση, τις εποχές, την άνθηση και το μαρασμό, το θάνατο και την ανάσταση.

❖ Στα χρόνια της ακμής του μινωικού πολιτισμού δεν υπήρχαν μεγάλοι ναοί, μόνο μικρά ιερά στα ανάκτορα ή στις οικίες.

ΜΙΝΩΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Θεότητες: Γυναικείες Θεότητες της φύσης και της βλάστησης, σχετίζονται με τον κύκλο της ζωής στη φύση : βλάστηση-μαρασμός-ανάσταση

❖ Συχνά οι θεοί λατρεύονταν σε **σπήλαια** (π.χ. Δικταίο Άντρο). Εδώ οι πιστοί πρόσφεραν μικρά ειδώλια, που απεικόνιζαν τους ίδιους τους θεούς.

❖ Ιερό δέντρο ήταν η **ελιά**

❖ Ιερό ζώο ο **ταύρος**

❖ Οι τελετές περιλάμβαναν χορούς και αγώνες, όπως τα **ταυροκαθάψια**.

❖ Ιερείς ήταν κυρίως γυναίκες, αλλά και κάποιοι άνδρες.

❖ Πληροφορίες παίρνουμε από τα έργα τέχνης

ΤΑΥΡΟΚΑΘΑΨΙΑ

Ήταν αγώνισμα με θρησκευτικό χαρακτήρα.
Οι αθλητές άρπαζαν τον ταύρο από τα κέρατα
όταν πλησίαζε και με δυνατό άλμα
εκτινάσσονταν πάνω από τη ράχη του ζώου,
καταλήγοντας στο έδαφος, πίσω από τον
ταύρο.

Αποτελούσαν μέρος των γιορτών της άνοιξης
και μπορούσαν να λάβουν μέρος και οι
γυναίκες.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗ ΜΙΝΩΙΚΗ ΚΡΗΤΗ

Η γυναίκα είχε εξέχουσα θέση στο μινωικό πολιτισμό.

Γυναίκες ήταν κυρίως οι ιερείς, αλλά και οι θεότητες ήταν γυναικείες.

Οι γυναίκες μπορούσαν να συμμετέχουν σε αγωνίσματα και θρησκευτικές τελετές.

Κυκλοφορούσαν ελεύθερα, με εντυπωσιακές ενδυμασίες και περίτεχνα χτενίσματα.

ΤΕΧΝΗ

❖ Η μινωική τέχνη έχει **ποικιλία** και **πρωτοτυπία**.

❖ Έργα → αγγεία από πηλό ή πέτρα, ειδώλια, κοσμήματα, τοιχογραφίες.

❖ Τα έργα τους έχουν **κίνηση, ζωντάνια** και **χάρη**. Σαν θέμα προτιμούν τη **φύση**.

❖ Η τεχνοτροπία τους επηρέασε τους γειτονικούς λαούς, κυρίως Κυκλαδίτες και Μυκηναίους.

❖ Οι τοιχογραφίες παριστάνουν
θρησκευτικές ή τελετουργικές πομπές,
τοπία με βλάστηση και ζώα, και τον κόσμο
της θάλασσας.

Τα πήλινα αγγεία είναι κομψά και έχουν διάφορα σχήματα.

Τα ωραιότερα αγγεία είναι τα πολύχρωμα **καμαραϊκά**, που βρέθηκαν στο σπήλαιο των Καμαρών.

Κατασκευάζονταν στα ανάκτορα της Κνωσού και της Φαιστού και εξάγονταν σε όλη την ανατολική Μεσόγειο και την Αίγυπτο.

Τα διακοσμούσαν με **πολύπλοκα καμπυλόγραμμα σχέδια** και σπανιότερα με ζώα και φυτά.

Καμαραϊκό κύπελλο με
ολόγλυφα άνθη.

Χαρακτηριστικό των
καμαραϊκών αγγείων είναι η
πολυχρωμία: κόκκινο, κίτρινο,
λευκό. Μερικά είχαν πολύ
λεπτά τοιχώματα που θυμίζουν
κέλυφος αυγού (ωοκέλυφα).
(Μουσείο Ηρακλείου).

Άλλα έργα τέχνης

- ❖ **Μινωικά ειδώλια** → πήλινα, παριστάνουν κυρίως γυναίκες, αλλά και άνδρες και ζώα.
- ❖ **Ρυτά** → μεγάλα αγγεία, κάποια με μορφή κεφαλής ζώου (συνήθως του ιερού ταύρου), που τα χρησιμοποιούσαν στις τελετουργίες.
- ❖ Περίτεχνα **κοσμήματα** χρυσά και ασημένια
- ❖ **Σφραγίδες** από ελεφαντόδοντο και ημιπολύτιμους λίθους με γραμμικά σχέδια.

Πολλοί Μινωίτες φορούσαν τις σφραγίδες τους στα δαχτυλίδια.

